

SZKICE O ANTYKU

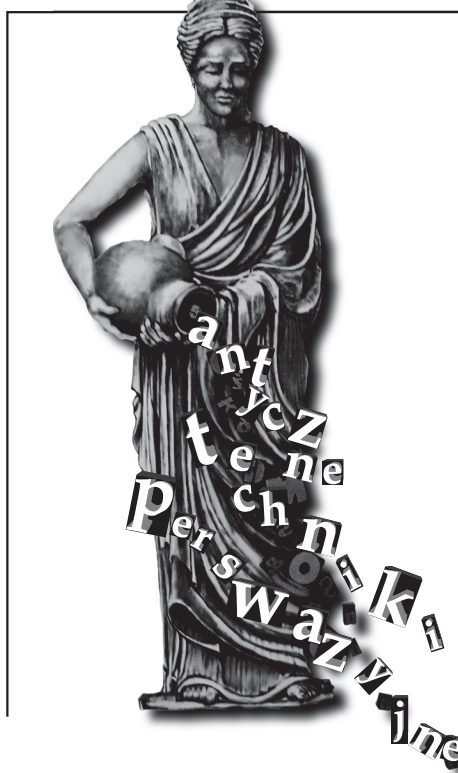

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3846

SZKICE O ANTYKU

V

Antyczne techniki perswazyjne

pod redakcją
Edyty Gryksy i Patrycji Matusiak

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2019

Redaktor serii: Filologia Klasyczna
Anna Kucz

Recenzenci
Anna Ryś
Teresa Szostek

Spis treści

Wstęp (<i>Edyta Gryksa i Patrycja Matusiak</i>)	7
Marian Szarmach	
Starożytne uwagi o perswazji i jej przykłady	9
Piotr Osiński	
Perswazyjny charakter traktatu Heraklita <i>Alegorety</i> <i>Alegorie homeryckie</i>	23
Joanna Usakiewicz	
Autorytet autora wypowiedzi jako pozawerbalna forma perswazyjna na przykładzie dialogów Platona	37
Hubert Wolanin	
Autorytety i oponenci w antycznym dyskursie lingwistycznym: <i>casus Cratyli</i>	49
Marek Hermann	
Techniki perswazyjne w mowie Cyncerona <i>Pro Quinto Roscio Comoedo</i>	63
Anna Zawadzka	
Oblężenie Alezji i perswazja Cezara w mowie Kritognata (<i>Gall.</i> VII 77)	77

Edyta Gryksa	
Gniew, rozpacz i strach – psychologiczne klucze do ludzkiej świadomości. Emocjonalne techniki perswazyjne w historiografii antycznej – wybrane zagadnienia	93
Grażyna Golik-Szarawarska	
Metody perswazji we współczesnych inscenizacjach antyku greckiego. Wybrane zagadnienia	105
Paulina Mikołajczyk	
Komunikacja pozawerbalna w ikonografii nowożytnej	129
Mariola Sobolewska	
Βίος ὀφθαλμικός w czasach rzymskich (I w. p.n.e.–IV w. n.e.)	145
Tadeusz Aleksandrowicz	
Dwadzieścia pięć lat studiów filologii klasycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach	159

Wstęp

Tom poświęcony antycznym technikom perswazyjnym zawiera różnorodne artykuły, które łączy szczegółowa analiza technik retorycznych stosowanych przez antycznych autorów. Zbiór otwiera artykuł Mariana Szarmacha, który wprowadzi czytelników w świat sądów starożytnych o perswazji, zilustrowanych – także neołacińskimi – przykładami.

Tematykę grecką reprezentują Piotr Osiński analizujący apologiczny traktat Heraklita *Alegorety Alegorie homeryckie* i Joanna Usakiewicz przybliżająca pozawerbalną formę perswazji związaną z rolą autorytetu autora na przykładzie dialogów platońskich. Tematyką platońską zajmuje się również Hubert Wolanin w studium przypadku dialogu *Kratylos*.

Studia nad rzymską literaturą reprezentują przybliżający techniki perswazyjne Marek Hermann (w mowie sądowej *Pro Quinto Roscio Comoedo* Cyclerona) i Anna Zawadzka (w mowie Kritognata z siódmej księgi *Commentarii de bello Gallico* Cezara). Edyta Gryksa porusza temat emocjonalnych technik perswazyjnych w wybranych przykładach rzymskiej historiografii, a Mariola Sobolewska objaśnia żywot orficki w czasach rzymskich.

Badania nad perswazją w epoce nowożytnej reprezentują Grażyna Golik-Szarawarska w artykule o współczesnych inscenizacjach antyku greckiego i Paulina Mikołajczyk tropiąca komunikację pozawerbalną w nowożytnej ikonografii.

W tekście zamykającym cały tom Tadeusz Aleksandrowicz przybliży ćwierćwiecze historii Katedry Filologii Klasycznej Uniwersytetu Śląskiego.

Edyta Gryksa i Patrycja Matusiak

drugie magisteria i licencjaty. Kilka osób znalazło zatrudnienie w bibliotekach, branży turystycznej, a część w zawodach dość przypadkowych. Szansą dla absolwentów byłoby nie tyle przywrócenie łaciny do szkół średnich, co stworzenie możliwości wyboru jej przez uczniów, o co Polskie Towarzystwo Filologiczne intensywnie zabiega u najwyższych władz państwowych.

Na koniec chciałbym wyrazić nadzieję, że katowicka filologia klasyczna nadal będzie cieszyła się przychylnością władz rektorskich i dziekańskich oraz osób od dawna jej przyjaznych, czego również życzę filologom klasycznym z innych ośrodków.

Bibliografia

Teksty źródłowe (edycje, przekłady)

- APOLLONIOS DYSKOLOS: *O składni*. Przekład, interpretacja, wstęp M. BEDNARSKI. Kraków 2000.
- HEFAJSTION: *O metrach*. Przełożyła, wstępem i komentarzem opatrzyła A. SZCZEPANIAK. Katowice 2015.
- HYPEREJDES: *Mowy*. Przekład ze wstępem i komentarzem J. KUCHARSKI. Katowice 2016.
- „Phoenix rhetorum” Jana Kwiatkiewicza. Wprowadzenie, przekład, opracowanie I. SŁOMAK. Warszawa 2016.
- SENEKA: *Edyp*. Wstęp, edycja tekstu, przekład i komentarz T. SAPOTA i I. SŁOMAK. Katowice 2017.
- SENEKA: *Trojanki*. Przełożyli i opracowali T. SAPOTA i I. SŁOMAK, wstęp T. SAPOTY, przypisy opracowała I. SŁOMAK. Katowice 2016.
- Timarion albo Timariona przypadki przez niego opowiedziane*. Przetłumaczyli i komentarzem opatrzyli P. MARCINIAK i K. WARCABA, wstępem poprzedził P. MARCINIAK. Katowice 2014.

Opracowania

- ALEKSANDROWICZ T.: *Dwadzieścia lat studiów filologii klasycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. „Classica Catoviensia. Scripta Minora” 2013, fasc. 18, s. 13–14.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Dziesięć lat filologii klasycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. „Classica Catoviensia. Scripta Minora” 2002, T. 3, fasc. 2, s. 49–55.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Elita władzy a oratorstwo w schyłkowym okresie Rzeczypospolitej Rzymskiej*. Katowice 1996.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Geneza i rozwój filologii klasycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. W: *Liber amicorum Professoris Ioannis Malicki*. Red. D. ROTT, P. WILCZEK. Katowice 2011, s. 31–40.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Historia krótka, ale bogata w sukcesy*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 2013, nr 6 (206), s. 10–11.

- ALEKSANDROWICZ T.: *Katedra Filologii Klasycznej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Historia starożytna w Polsce. Informator*. Red. R. KULESZA, M. STĘPIEŃ: Warszawa 2010, s. 68–77.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Katedra Filologii Klasycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w latach 2000–2002*. „Meander” 2004, T. 59, s. 131–133.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Kształtowanie się i rozwój katowickich ośrodków badań nad kulturą antyczną*. W: *Katowice w kulturze pamięci*. Red. A. BARCIAK, Katowice 2011, s. 253–266.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Kultura intelektualna rzymskich konsulów w schyłkowym okresie Republiki*. Katowice 2002.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Łacińskie chronostychy cieszyńskie*. W: *Tradycje kultury antycznej na Śląsku*. T. 2. Red. J. ROSTROPOWICZ. Opole 2003, s. 191–199.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Piętnaście lat filologii klasycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. „Classica Catoviensia. Scripta Minora” 2007, fasc. 11, s. 6–14.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Profesor Rudolf Ranoszek – doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. W: *Prof. zw. dr hab. Rudolf Ranoszek*. Red. J. ŚLIWIÓK, Katowice 2002, s. 37–44.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Profesor Stefan Zabłocki (1932–2001) – założyciel i pierwszy kierownik Katedry Filologii Klasycznej w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. W: *Śląskie Miscellanea*. T. 18. Red. J. MALICKI, T. BANAŚ. Katowice 2005, s. 121–123.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Profesor Stefan Zabłocki (1932–2001) – założyciel i pierwszy kierownik Katedry Filologii Klasycznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Śląscy uczeni. O tych, co odeszli*. Cz. 3. Red. J. MALICKI, J. ŚLIWIÓK, M. SKÓRA. Katowice 2006, s. 45–50.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Professor Stefan Zabłocki (1932–2001) – the Founder and the First Head of the Department of Classics at the University of Silesia in Katowice*. „Scripta Classica” 2005, T. 2, s. 106–110.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Quinze années des études classiques à l’Université de Silésie à Katowice*. „Scripta Classica” 2008, T. 5, s. 9–18.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Stan i perspektywy studiów nad antykiem w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. W: *Szkice o Antyku*. T. 1: *Antyk odczytany na nowo*. Red. A. KUCZ, P. MATUSIAK. Katowice 2014, s. 143–156.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Ten Years of the Department of Classics at the University of Silesia in Katowice*. „Scripta Classica” 2004, T. 1, s. 9–16.
- ALEKSANDROWICZ T.: *Wspomnienie o profesorze Stefanie Zabłockim (1932–2001)*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ” 2002, nr 6 (95), s. 4–5.
- BEDNARSKI M.: *Apollonios Dyskolos i jego gramatyka*. Kraków 2000.
- BEDNARSKI M.: *Studia nad grecką terminologią gramatyczną Apolloniosa Dyskolosa*. Kraków 1994.
- BUDZYŃSKI J.: *Dramat i teatr szkolny na Śląsku (XVI–XVIII wiek)*. Katowice 1996.
- BUDZYŃSKI J.: *Prof. Ryszard Gansiniec (1888–1958) – uczoney, mistrz, humanista*. W: *Prof. dr Ryszard Gansiniec – z życia i twórczości*. Red. J. ŚLIWIÓK. Katowice 1997, s. 9–19.
- BUDZYŃSKI J.: *Tradycje literackie i teatralne humanistycznych szkół Śląska od średniowiecza do oświecenia*. Kielce 1996.

- BUDZYŃSKI J.: *Paideia humanistyczna, czyli wychowanie do kultury. Studium z dziejów klasycznej edukacji w gimnazjach XVI–XVIII wieku (na przykładzie Śląska)*. Częstochowa 2003.
- CHODACZEK W.: *Sprawozdanie z czynności Polskiego Towarzystwa Filologicznego za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1927*. „Kwartalnik Klasyczny” 1928, T. 4, z. 2, s. 167–180.
- DOROSZEWSKA J.: *The Monstrous World. Corporeal Discourses in Phlegon of Tralles’ „Mirabilia”*. Warszawa 2016.
- Ethos and Exegesis*. Eds. A. KUCZ, A. MALINA. Katowice 2007.
- GRYKSA E.: *Obraz Rzymu u Florusa*. Tarnów 2017.
- Interpretacja (w) dialogu. Tożsamość egzegezy biblijnej*. Red. A. KUCZ, A. MALINA. Kielce 2005.
- KORPANTY J.: *Mieczysław Brożek. Dzieło i człowiek*. „Eos” 2003, T. 90, s. 5–4.
- KUCHARSKI J.: *Pieśń Eryonii. Język zemsty i jej figury w attyckich tragediach rodu Atrydów*. Katowice 2012.
- KUCHARSKI J.: *A Eulogy of Athens*. „Ancient History Bulletin” 2008, T. 22, s. 89–95.
- KUCHARSKI J.: *Vindictive Prosecution in Classical Athens: On Some Recent Theories*. „Greek, Roman, and Byzantine Studies” 2012, T. 52, s. 167–197.
- KUCHARSKI J., MARCINIAK P.: *The Beard and Its Philosopher. Theodore Prodromos on Philosophic Beards in Byzantium*. „Byzantine and Modern Greek Studies” 2017, T. 41, s. 1–10.
- KUCZ A.: *Dyskurs z Filozofią w „Consolatio Philosophiae” Boecjusza*. Katowice 2005.
- KUCZ A.: *Umbra veri. Arnobiusz i nurty filozofii klasycznej*. Katowice 2012.
- LESIAK K.: *Wspomnienie o prof. dr. hab. Stefanie Zabłockim*. „Classica Catoviensia. Scripta Minora” 2001, T. 2, fasc. 2, s. 79–80.
- MALINA [KUCZ] A.: *Rec.: Mosè ci viene letto nella Chiesa. Lettura delle Omelie di Origine sulla Genesi. A cura di E. dal COVOLO, L. PERRONE*. Roma 1999. „Salesianum” 2002, T. 64, s. 61–62.
- MARCINIAK P.: *Greek Drama in Byzantine Times*. Katowice 2004.
- MARCINIAK P.: *Ikona dekadencji. Wybrane problemy europejskiej recepcji Bizancjum od XVII do XX wieku*. Katowice 2009.
- MARCINIAK P.: *Reinventing Lucian in Byzantium*. „Dumbarton Oaks Papers” 2016, T. 70, s. 209–224.
- MARCINIAK P.: *Taniec w roli Tersytyesa. Studia nad satyrą bizantyńską*. Katowice 2016.
- MARCINIAK P.: *Theodore Prodromos’ „Bion Praxis” – a Reappraisal*. „Greek, Roman, and Byzantine Studies” 2013, T. 53, s. 219–239.
- MARCINIAK P., WARCABA K.: *Racing with Rhetoric. Byzantine Ekphrasis of a Chariot Race*. „Byzantinische Zeitschrift” 2014, T. 107, s. 97–112.
- MATUSIAK P.: *Lacińska inskrypcja w kościele Mariackim w Katowicach*. „Meander” 2005, T. 50, s. 112–121.
- MATUSIAK P.: *Obraz Hannibala w literaturze antycznej*. Katowice 2015.
- Miscellanea Byzantina*. T. 1. Eds. T. LABUK, P. MARCINIAK. Katowice 2016.
- PIERZAK D.: *Greek Myth in Cicero’s Orations*. „Eos” 2016, T. 103, s. 149–157.
- PIERZAK D.: *Is Pelias a Mistake for Aeson? Towards a New Interpretation of Cicero’s „De senectute” 23, 83*. W: *The Metamorphoses of Ancient Myths*. Eds. M. BUDZOWSKA, B. IDEM DINÇEL, J. CZERWIŃSKA, K. CHIŻYŃSKA. Frankfurt a. M. 2017, s. 89–102.
- PIERZAK D.: *The Mythological Exemplum in Ancient Rhetorical Theory and in the Practice of Cicero*. „Eos” 2016, T. 103, s. 245–270.

- PIGOŃ J.: *Profesor Herbert Myśliwiec (1926–1998)*. „Eos” 2002, T. 89, s. 7–18.
- PIWOWARCYK P.: *Organizacja grup gnostyckich między II a IV w. n.e.* Katowice 2013 [dysertacja doktorska – planowana publikacja].
- PIWOWARCYK P.: *Wino wśród mnichów w arabskim Egipcie*. W: *Szkice o antyku*. T. 3: *Hermeneutyka wina*. Red. A. Kucz, P. Matusiak. Katowice 2017, s. 103–121.
- ROSTROPOWICZ J.: *Muza nie da umrzeć mężowi godnemu chwały. O śląskim badaczu katakumb Josefie Wilpercie (1857–1944)*. Opole 2004, s. 13–28.
- SAPOTA T.: *Juvenalis*. Katowice 2010.
- SAPOTA T.: *Magia i religia w twórczości Lucjusza Apulejusza z Madaury. Studium wpływów orientalnych w kulturze rzymskiej w drugim wieku naszej ery*. Kraków 2001.
- SIEROŃ J.: *Inspiracje filozoficzne w twórczości Wergiliusza*. Katowice 1994.
- SIEROŃ J.: *Pojęcie szczęścia i przyjaźni w literaturze i filozofii starożytnej*. Katowice 2005.
- SIEROŃ J.: *Problem cierpienia w literaturze i filozofii starożytnej Grecji*. Katowice 2007.
- SIEROŃ J.: *Status jednostki i państwa w greckiej polis w świetle filozofii Sokratesa, Platona i Arystotelesa*. Katowice 2003.
- SŁOMAK I.: *Retoryka miłosnej batalii. „Wojsko serdecznych nowo rekrutowanych afektów” Hieronima Fałęckiego*. Warszawa 2017.
- SOWIŃSKA A.: *Hermetica średniowiecza i renesansu. Studium z historii myśli europejskiej*. Katowice 2018.
- STARNAWSKI J.: *Ryszard Gansiniec (Ganszyniec, 1888–1958), syn ziemi śląskiej. „Pallas Silesia – Antyk na Śląsku” 1997, T. 1, s. 35–55*.
- SZCZEPANIAK A.: *Daktyloepitryty Bakchylidesa na tle wczesnej kolometrii greckiej*. Katowice 2013.
- Szkice o antyku*. T. 1: *Antyk odczytany na nowo*. Red. A. Kucz, P. Matusiak. Katowice 2014; T. 2: *Śmierć w antycznej kulturze śródziemnomorskiej*. Red. A. Kucz, P. Matusiak. Katowice 2015; T. 3: *Hermeneutyka wina*. Red. A. Kucz, P. Matusiak. Katowice 2017; T. 4: *Lingua coloris*. Red. A. Kucz, P. Matusiak. Katowice 2018.
- The Reception of Byzantium in European Culture since 1500*. Eds. P. Marciniak, D. Smithe. Farnham 2016.
- TOFILSKI Ł.: *Modalność w epinikiach Pindara*. Katowice 2006.
- TURASIEWICZ R.: *Ryszard Gansiniec (1888–1958)*. W: *Uniwersytet Jagielloński. Złota księga Wydziału Filologicznego*. Red. J. Michalik, W. Walecki. Kraków 2000, s. 385–397.
- URBAŃSKI P., SAPOTA T.: *Wstęp*. W: S. Zabłocki: *Od starożytności do neohellenizmu. Studia i szkice*. Red. P. Urbański, T. Sapota. Katowice 2008, s. 7–8.
- WARCABA K.: *Bizantyński epos dla średnio zaawansowanych. „Katomyomachia” Teodora Prodrmosa jako tekst trzeciego stopnia*. Katowice 2017.
- Wzory kultury antycznej. Reguły zachowania Greków i Rzymian*. Red. J. Doroszevska, M. Job, T. Sapota. Katowice 2018.
- ZABŁOCKI S.: *Od starożytności do neohellenizmu. Studia i szkice*. Red. P. Urbański, T. Sapota. Katowice 2008.

Tadeusz Aleksandrowicz

Twenty-five years of classical studies at the University of Silesia in Katowice

Summary

The Department of Classical Philology at the University of Silesia in Katowice was established in 1991, but the beginning of its teaching and academic activity is dated to 1992. Professor Stefan Zabłocki was a founder and the first director of the department. His efforts met with the friendly support of the Dean of the Philology Department, Professor Jan Malicki and of the Vice Chancellor of the University of Silesia, Prof. Maksymilian Pazdan. The Silesian Circle of the Polish Philological Association was created in 1927 as an initiative of Inspector Wincenty Ogrodziński and Prof. Ryszard Gansiniec. The activeness of Upper Silesian classics was the result of the high level of the local educational system and later of the creation of new higher schools, especially the Silesian Medical Academy and the University of Silesia. Classical studies were established in favourable conditions also thanks to changes which took place 1990s. The development of classical philology in Katowice would not have been possible without a didactic support from Hellenists and Latinists from Krakow, Łódź, Opole, Poznań, Toruń, Warsaw and Wrocław. The department has had its own didactic and academic staff for several years. Therefore it is possible to pursue studies of classical philology (bachelor's, master's degree) and Mediterranean studies (leading to a bachelor's degree). It is also possible to do research in literary and linguistic studies as well as in ancient culture and its reception (especially in Byzantine literature and Neo-Latin texts).

Key words: University of Silesia in Katowice, Department of Classical Philology, classical studies, research projects

Redaktor
Agata Sowińska

Projektant okładki, stron tytułowych oraz łamanie
Paulina Dubiel

Korektorzy
Edyta Gryksa
Patrycja Matusiak

Copyright © 2019 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3664-0
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3665-7
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 10,75. Ark. wyd. 12,0
Papier Alto 80 g / m², vol. 1.5. Cena 29,90 zł (w tym VAT)
Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin